

ZORGGROEP MULTIVERSUM

IEDER VERHAAL TELT

VIVAS Bewoners Congres 3 juni 2023

AMBULANTE
GGZ

GGZ IN EIGEN
LEEFOMGEVING

MAATSCHAPPELIJK
HERSTEL EN GGZ

GGZ IN
HET ZIEKENHUIS

WONEN EN
GGZ

The slide features decorative geometric patterns at the top and bottom. The top pattern consists of two mirrored, overlapping triangular shapes formed by dark purple, teal, and light blue lines. The bottom pattern is a more complex, overlapping geometric design with lines in teal, dark blue, purple, and red. The central text is in a clean, black, sans-serif font.

“Zorg dragen voor jongeren in de sociale huisvesting”

Regulier Wonen

- WOONVORMEN
 - **CO-HOUSING:** cliënten wonen met meerdere personen onder één dak. Men deelt gemeenschappelijke ruimtes (bv.: woonkamer, keuken, badkamer , tuin,...). Daarnaast beschikt iedereen over een individuele kamer.
 - **HAT (Housing Apart Together):** cliënten wonen in een eigen studio/appartement dat is gelegen in een gebouw met meerdere woonunits (in het kader van beschut wonen). Door de specifieke context en architectuur is er veel sociale verbinding en wordt intersectorale samenwerking beoogd.
 - **BEGELEIDING OP EIGEN ADRES:** cliënten beschikken zelf over een woning en krijgen (langdurige) begeleiding aan huis.
- VOOR WIE
 - Personen met een psychische kwetsbaarheid waarvoor een langer durende begeleiding noodzakelijk is in hun herstelproces, uitgangspunt = op de persoon afgestemde zorg in relatie met zijn netwerk.

SSeGA – Samenwerkingsverband Sociale huisvesting en GGZ Antwerpen

- De doelstellingen en beoogde resultaten zijn :
 - ⇒ Feitelijke ontschotting tussen wonen, welzijn en GGZ.
 - ⇒ Structurele samenwerking in de praktijk.
 - ⇒ Het bereiken van mensen met een psychische nood die omwille van zorgmijndend gedrag onder de radar van de reguliere GGZ blijven.
- Preventie:
 - ⇒ Het voorkomen van verder afglijden in de ziekte en afname van het psychisch lijden
 - ⇒ Het voorkomen/verminderen van gedwongen opnames in psychiatrische ziekenhuizen
 - ⇒ Het voorkomen van een escalatie van woon- en samenlevingsproblemen (overlast)
 - ⇒ Het voorkomen van uithuiszetting omwille van psychiatrische problemen

SSeGA

- Klinisch:
 - ⇒ Het verbeteren van bereikbaarheid van het GGZ-zorgaanbod.
 - ⇒ Herstel ondersteunende zorg (HOZ) in het eigen milieu van de cliënt, want finaliteit is de huurder die de draad van het gewone leven terug kan opnemen, ondanks de beperkingen van zijn psychiatrische ziekte. (opname vermijdend)

KADANS Wonen - Ketenaanpak dak- en thuislozen Antwerpen stad

- Huisvesting
 - Huisvesting als basisrecht (cfr. art 23 Grondwet)
 - Respectvolle en warme omgang, zonder vooroordelen
 - Intensieve begeleiding op maat
 - Zo lang als nodig, maar niet langer
 - Begeleiding gebonden aan huisvesting
- Begeleiding
 - Elke cliënt heeft een eigen casemanager
 - Minimaal twee keer per week begeleiding in huis, meegaan naar afspraken, ...
 - Opschaling van zorg indien nodig
 - Sleutelfiguur
 - Presentie, bereikbaarheid

Veerkrachtwonen

- Specifieke doelgroep van jongvolwassenen (leeftijdscategorie 18-25 jaar) met ernstige psychiatrische aandoeningen
- Doelstelling is het voorzien van een intensief zorgtraject in combinatie met langdurige woonondersteuning.
- Vanuit een op de persoon afgestemde zorg (met klemtoon op eigen regie en krachtgericht denken) wordt samen met de cliënt een ontwikkelingsgericht plan uitgewerkt in combinatie met een groepswerking binnen de woonomgeving.
- Deze woonondersteuning is gericht op het creëren van een veilige en stimulerende omgeving, met specifieke focus op peersupport (bewoners delen ervaringen, leren van en door elkaar, vinden steun en kracht bij elkaar).

Huisvesting

- Eigen patrimonium = verblijfsovereenkomst in combinatie met begeleidingsovereenkomst
- Versnelde doorstroom sociale huisvesting
- Buiten Sociaal Stelsel
- Doelgroepenbeleid gemeentes in samenwerking met sociale huisvesting
- Wonen met begeleiding – initiatief van Mind the Gap -> wonen met begeleiding voor jongeren

EEN VRAAG

- Wat is volgens jou het verband tussen dakloosheid en psychische kwetsbaarheid?

VERBAND TUSSEN PSYCHISCHE KWETSBAARHEID EN DAKLOOSHEID

Verband tussen armoede en psychische problemen

- Geldzorgen kunnen bijdragen tot stress en deze verhogen psychische aandoeningen
- Mensen met groot psychisch lijden hebben een grote kans om in armoede te belanden
- Vicious circle
- Negatieve spiraal: als mensen door hun kwetsbaarheid problemen krijgen met hun burens en bijgevolg hun woning verliezen door uithuiszetting

EEN VRAAG

Hoeveel daklozen werden er geteld in 98 steden?

DAKLOZENTELLING

- Sinds oktober 2020 voor het eerst een wetenschappelijk onderbouwde studie georganiseerd
- Doel: beeld hoeveel personen dak- en thuisloos zijn en zicht op enkele profielkenmerken
- Het succes is afhankelijk van de samenwerking met lokale diensten en organisaties die in contact komen met mensen die dak- of thuisloos zijn. Hoe meer organisaties, diensten en medewerkers meetellen hoe betrouwbaarder het cijfer.
- Steeds telling op 1 dag in oktober, momentopname.
- In 2022: in 98 steden geteld door 356 organisaties: 7912 daklozen (72,7% volwassenen en 27% kinderen)
- 2023 Vlaanderen: ook telling in Antwerpen =herhaling andere steden

VASTSTELLINGEN

- Het aantal is opvallend hoger dan verwacht, de telling brengt een groter deel van de ijsberg in beeld.
- De tellingen doorbreken het stereotype beeld van een alleenstaande man met verslavingsproblematiek. De zichtbare dakloosheid vormt een derde van de totale daklozen populatie.
- Naast de klassieke doelgroep:
 - Alleenstaande moeders en gezinnen met kinderen
 - Personen bedreigd met huisuitzetting
 - Personen met preciaire verblijfsstatus
 - Jongvolwassenen <https://youtu.be/rP6613yQwJg>
 - Instellingsverlaters/verblijvers
- Dak -en thuisloosheid is niet louter een grootstedelijk fenomeen

VASTSTELLINGEN:

- Er is een link tussen dak- en thuisloosheid en gezondheidsproblemen: geestelijke gezondheidsproblemen en verslaving vallen op (20 a 30%).
- Minderheid van de dak- en thuisloze personen heeft geen gezondheidsproblemen.
- 1 op de 4 dak- en thuisloze personen heeft een instellingsverleden. Psychiatrie vormt de belangrijkste vorm van instellingsverleden, gevolgd door gevangenis en jeugdhulp.
- Mensen met een psychische kwetsbaarheid én een psychiatrisch verleden zijn extra kwetsbaar en belanden vaker dan de doorsnee mens in dak- of thuisloosheid
- Ongeveer 20% van alle getelde personen zijn jongvolwassenen. Bij hen zien we als aanleiding het vaakst conflicten met ouders of met familie. 40 tot 50% van deze jongeren verblijft bij vrienden of familie.

VASTSTELLINGEN

Lokale verschillen worden verklaard door :

- Aantal betrokken teldiensten
- Aanwezigheid van specifieke diensten voor dak -en thuislozen
- Aanwezigheid van instellingen
- Kenmerken van de regio

CATEGORIËN DAKLOOSHEID

ETHOS Light typologie

	Operationele categorie	Definitie/leefsituatie
	1 In openbare ruimte	Leven in de publieke ruimte
	2 In noodopvang	Laagdrempelige en kortdurende opvang
	3 In opvang voor thuislozen	Opvangcentra en tijdelijke huisvesting
	4 Instellingverlaters	Langer moeten verblijven in zorg; Instelling verlaten zonder woonoplossing
Verborgen dak- en thuisloosheid	5 In niet-conventionele ruimte	Wonen in caravan, hut, garage, kraakpand ... door gebrek aan huisvesting
	6 Bij familie/vrienden	Inwonen door gebrek aan huisvesting
	7 Dreigende uithuiszetting	Uithuiszetting dreigt

Initiatief beschut wonen stelt

voor:

**OUTRONOOM en VEERKRACHT
WONEN**

DAKLOOSHEID BIJ JONGVOLWASSENEN

- Dakloosheid is toegenomen, bij jongeren is de stijging opvallend sterk,” verduidelijkt Benjaminsen (Deens onderzoeker).
- “Het is een ontwikkeling die we in veel landen zien.
- De helft van de jonge Deense daklozen tussen 18 en 24 jaar zijn sofaslapers.
- Dakloosheid is het gevolg van een combinatie van individuele en structurele factoren. Op beide vlakken ziet Benjaminsen zorgwekkende evoluties.”
- “Steeds meer jongeren hebben psychische problemen. Dat kan te maken hebben met betere diagnoses maar de stijging is zodanig sterk, dat er meer aan de hand is. Er is ook een stijging van drugs- en alcoholproblemen bij jongeren, voornamelijk cannabis en cocaïne. Dit kan zorgen voor een zeer snelle marginalisering van kwetsbare jongeren.”

DAKLOOSHEID BIJ JONGVOLWASSENEN

- Drie op vier dakloze jongeren heeft een verslaving, een psychisch probleem of beide. “Deze problemen zijn een belangrijke individuele risicofactor bij daklozen, jong en oud.”
- “Ongunstige evoluties in de samenleving treffen kwetsbare mensen het hardst. Er is bijvoorbeeld een groeiend tekort aan betaalbare huisvesting.”
- “Er spelen complexe structurele mechanismen. Voor kwetsbare jonge mensen is het niet eenvoudig om huisvesting te vinden. Ook lokale welzijnsagentschappen vinden moeilijk een huis voor deze jongeren.”
- “Kenmerkend voor jonge daklozen is dat het voornamelijk jongeren zijn die een ernstig psychisch of verslavingsprobleem ontwikkelen tijdens hun pubertijd. Dit is een algemeen fenomeen, niet gebonden aan één land of enkel bij jongeren met een kwetsbare achtergrond.”

DAKLOOSHEID BIJ JONGVOLWASSENEN

- Dakloze jongeren hebben nood aan een pakket van steunmaatregelen, gekoppeld aan hun gezondheidsproblemen. Het moet steun zijn op maat van hun noden.” Die noden moeten we achterhalen door de jongeren te bevragen.
- Denemarken heeft goede ervaringen met diensten in de stijl van Housing First, waar autonoom wonen gecombineerd wordt met intensieve ondersteuning.
- “Met oplossingen waarbij jonge daklozen samen moeten wonen hebben we minder goede ervaringen. Hier ontstaan vaak conflicten en het is een plek waar hun problemen net goed gedijen in plaats van opgelost raken.”

DAKLOOSHEID BIJ JONGVOLWASSENEN

- “Het is aan beleidsmakers om jongeren die het risico lopen dakloos te worden zo vroeg mogelijk op te sporen.
- Ze mogen daarbij niet enkel kijken naar de jeugdhulp.
- Dat jongeren met psychische of verslavingsproblemen op hun achttiende in een moeilijke situatie terechtkomen, zou eigenlijk geen verrassing mogen zijn voor de samenleving.”
- “Er moet een groter bewustzijn komen over dakloosheid bij medewerkers van de geestelijke gezondheidszorg en de verslavingszorg.
- Om te beginnen moeten we erkennen dat er een wooncrisis is in de meeste landen. Die treft kwetsbare jongeren heel hard.”

OUTRONOOM: WAT?

- Project van Initiatief beschut wonen (IBW) van Zorggroep Multiversum, met de financiële steun van Provincie Antwerpen.
- Gestart in oktober 2022
- Outronoom wil drempels van mensen met een psychische kwetsbaarheid tot de woningmarkt verlagen.
- IBW gaat in samenwerking met Inclusio, een vastgoedvennootschap met uitgesproken sociale ambities, betaalbare en kwaliteitsvolle woningen aanbieden voor dak -en thuisloze personen met een psychische kwetsbaarheid.
- Ook begeleiding aangeboden om een zorgzame overgang te maken van het ziekenhuis naar de woning. Mensen kunnen in de woning blijven als de begeleiding is afgerond.
- Inclusio volop op zoek naar geschikte panden aan betaalbare huurprijzen.

OUTRONOOM: VOOR WIE?

- Mensen met een psychische kwetsbaarheid
- Die dak -of thuisloos zijn
- Die langer dan nodig in een residentiële voorziening verblijven omdat ze omwille van een laag inkomen geen woning vinden op de privé huurmarkt
- Die open staan voor begeleiding en voor het opzetten van een steunend netwerk

EEN VRAAG

- Heb je een idee waarom we een project als Outronoom hebben opgestart?

OUTRONOOM: WAAROM?

- Lange wachtlijsten voor een sociale woning.
- Voor mensen met een laag inkomen is het bijzonder moeilijk om een goede en betaalbare woning te vinden op de privémarkt.
- Inspelen op de realisatie van het recht op wonen.
- Cliënten die geen eigen huisvesting hebben en dakloos zijn verblijven vaak langer dan nodig in een residentiële behandelsetting.
- Cliënten die beroep doen op zorg en begeleiding komen minder vaak terecht in dure residentiële behandelvormen.
- positief effect hebben op de wachtlijsten
- Bijdragen aan een meer inclusievere samenleving.
- Huisvesting heeft invloed op herstel, levenskwaliteit en is van groot belang in het re-integreren.

HOOP GEVEN

- Peter Dierinck, is een psycholoog (en kwartiermaker) die lang heeft gewerkt op een afdeling in het psychiatrisch Ziekenhuis in Gent en zich vooral heeft gericht op het begeleiden van mensen naar een woonsituatie.
- Volgens hem zijn een groot deel van de daklozen psychisch kwetsbaar.
- “De vraag naar oorzaak en gevolg doet er niet toe. Zijn ze psychisch kwetsbaar omdat ze lang op straat leven of leven ze op straat omdat ze psychisch kwetsbaar zijn? Hun sociale problematiek is vervlochten met hun psychische kwetsbaarheid. Het heeft dan ook weinig zin om enkel te werken aan hun psychische problemen. Je moet met hen altijd op zoek gaan naar een woning, naar werk of een sociaal netwerk. Door met patiënten op te trekken, ontdek je sterktes die ze zelf niet meer zien. Mensen zijn soms ver afgedwaald van hun mogelijkheden en talenten. Dat kan je hen teruggeven, daarrond kan je werken. Zo geef je mensen weer hoop.”

OUTRONOOM: DE BEGELEIDING

- Outronoom organiseert de nodige psycho sociale ondersteuning op maat.
- Het is de bedoeling dat de projectmedewerker de begeleidingen van het project op zich neemt
- Het is de bedoeling dat de begeleiding na een periode wordt afgerond en Een steunnetwerk rond de cliënt is geïnstalleerd.
- Het steunnetwerk zal de rol van de hulpverlening vervangen.
- De begeleiding is zo lang als nodig en niet langer dan nodig.
- De cliënt kan na afronding van de begeleiding in zijn woonst blijven wonen
- De begeleiding engageert zich ertoe dat de cliënt steeds laagdrempelig en zonder wachtlijst beroep kan doen op begeleiding indien nodig.

OUTRONOOM ZET IN OP CONTINUÏTEIT VAN ZORG

- Na een periode van dakloosheid terug een eigen woonst hebben is een grote verandering in mensen hun leven
- Vanuit een opname op een psychiatrische behandel eenheid alleen gaan wonen is eveneens een grote verandering. Er valt veel structuur, aanwezigheid van dag invulling en nabijheid van zorg en mensen weg.
- We weten dat 43% van de suicides na een opname gebeurt voor een vervolgspraak.
- Outronoom wil in deze kritieke periode van mensen hun leven inzetten op continuïteit van zorg en cliënten ondersteunen in deze overgang om deze vlot te laten verlopen en zo de kansen vergroten op een succesvolle integratie in de samenleving.

OUTRONOOM: VERWACHTINGEN

- Effectieve realisatie van 15 woningen voor de doelgroep
- Garantie dat de woningen aan betaalbare prijzen verhuurd worden (20 a 25% onder de marktprijs)
- Binnen het jaar concreet voorstel van locatie, partners en realisatieschema
- Via projectmedewerker betrokken gemeentes, OCMW, middenveld partners betrekken in het kader van 'zorgzame buurt'-concept
- Advies vragen aan bouwmeester voor het ontwerp van het complex
- Ideeën uitwerken om drempels weg te werken op de privé huurmarkt
- Ideeën uitwerken om meer betaalbare en kwaliteitsvolle woningen te zoeken voor onze doelgroep

UITDAGINGEN OP DE PRIVE HUURMARKT

- Grote vraag, klein aanbod
- Door hoge rentes op leningen wordt er minder gekocht en meer gehuurd
- Discriminatie is moeilijk te detecteren: worden meer gevraagd op bezichtiging wat hoop geeft en de teleurstellingen harder aankomen
- Eigenaars willen financiële zekerheid en verkiezen daarom vaker huurders met hoger inkomen of een Koppel (2x inkomen)
- De realiteit: 1700000 mensen hebben een sociale woning, 1800000 staan op de wachtlijst
- Eigenaars zijn vaak onvoldoende geïnformeerd: bv. Vooroordelen tav bewindvoerder, vooroordelen tav begeleiding aan huis, vooroordelen tav persoon met psychische kwetsbaarheid.

EEN VRAAG

- Wat kan Outronoom nog doen?

WAT WIL OUTRONOOM NOG DOEN?

- Workshop aanbieden 'ondersteuning bij de zoektocht naar een huurwoning' met tips, theorie, praktijkvoorbeelden, oefeningen in het najaar via de herstel academie
- Eigenaars van leegstaande woningen overtuigen om hun woning te verhuren aan de sociale woonmaatschappij om het aanbod te vergroten, steeds voor onze doelgroep
- Sensibiliseren van immo's
- Samenwerking met Het Pandschap <https://pandschap.be/>
- Met andere organisaties en gemeenten samenzitten rond het tekort aan betaalbare en kwaliteitsvolle woningen

EEN VRAAG

- Wat is het verband tussen woonomgeving en mentale gezondheid?

WIST JE DAT?

- Er een sterk bewijs is dat het verbeteren van huisvesting de mentale gezondheid bevordert. Of het nu gaat om opknappbeurten binnenhuis of om de buurt waar iemand woont. Verval van een huis verhoogt psychische klachten.
- Effect van kwaliteit en betaalbaarheid van huisvesting en de kwaliteit van sociale en bebouwde omgeving op de mentale gezondheid.
- Er is een verband tussen armoede en discriminatie in de wijk en psychische stress.
- Investerings in de buurt beïnvloedt mentale gezondheid.
- Werkzaamheden van sociale initiatieven (buurthuizen, sociale voorzieningen) hebben eveneens positief effect op de mentale gezondheid.
- Een betere sociale integratie zorgde voor positieve effecten op mentale gezondheid van bewoners.
- Hoe stabiel de huisvesting, hoe minder stress.
- Een groene omgeving zorgt voor betere mentale gezondheid.

EEN VRAAG

- Welke organisaties ken je nog die woningen en begeleiding aanbieden?

ANDERE PROJECTEN

Housing First:

- Eerst een dak boven het hoofd! Dan de rest.
- wordt als oplossing voor de meest kwetsbare daklozen.
- Onvoorwaardelijke huisvesting.
- een innovatieve methodiek voor chronische daklozen
- ook problemen met fysieke gezondheid, mentale gezondheid en/of verslaving.
- Verschil met Outronoom: begeleiding van van onbepaalde duur, splitsing van huisvesting en keuzevrijheid over huisvesting

ANDERE PROJECTEN

Wonen met Kansen van SAAMO

- Acute woonnood tijdelijk en op een sociaal verantwoorde manier gehuisvest worden in sociale woningen die leegstaan in afwachting van sloop of renovatie
- Begeleiding van 1 jaar
- 14 jongeren tussen 17 en 25 jaar
- Jongeren verblijven tijdelijk in individuele -of in groepswohnungen
- Bieden ook groepsbegeleiding aan
- Vrijwilligers die jongeren ondersteunen bij zoektocht naar woning.
- “Wie een dak boven het hoofd heeft, kan beter openstaan voor nieuwe kansen.”

VRAGEN VOOR HET PUBLIEK

- Wat denk je dat de noden zijn van jong volwassenen bij sociaal wonen?
- Heb je al begeleiding gekregen vanuit de sociale woning maatschappij? Zoja, was je tevreden? Zo neen, wat kan er beter of wat mis je?